

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ
ANA BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

OKULLARDA ÜST ARAMANIN HUKUKİ TEMELLERİ

Ali AKYÜZ

DENİZLİ- 2018

T.C.

**PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ, DENETİMİ, PLANLAMASI VE EKONOMİSİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

OKULLARDA ÜST ARAMANIN HUKUKİ TEMELLERİ

Ali AKYÜZ

Danışman

Doç. Dr. Kazım ÇELİK

Denizli, 2018

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması Ve Ekonomisi Anabilim Dalı öğrencisi Ali AKYÜZ tarafından hazırlanan "Okullarda Üst Aramanın Hukuki Temelleri" başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Kazım ÇELİK

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 29/01/2018 tarih ve 0418.....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Şükran TOK

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ali AKYÜZ

TEŞEKKÜR

Tezin hazırlanmasında bilgisi, tecrübesi ve ilgisi ile yardımcı olan danışmanım sayın Doç. Dr. Kazım ÇELİK'e ve Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesindeki diğer hocalarıma, yardımcı olan meslektaşlarıma teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Son olarak çalışmanın her aşamasında yanımda olup maddi ve manevi desteğini esirgemeyen ve fedakârlığı ile beni motive eden sevgili aileme sonsuz şükranlarımı sunarım.

Ali AKYÜZ

ÖZET

Okullarda Üst Aramanın Hukuki Temelleri

Ali Akyüz

Bu çalışmada amaç, ortaokul ve liselerde yönetici ve öğretmenlerin okul ve öğrenci güvenliği için başvurdukları üst arama ve kişisel eşyalarına el koyma yönteminin hukuki temelini olup olmadığı araştırılmıştır. Üst aramanın ulusal ve uluslararası hukuk literatüründe nasıl yer almaktadır? Sorusunun cevabı aranmıştır.

Bu araştırmada nicel bir araştırma yöntemi olan tarama yöntemi uygulanmıştır. Araştırmada önce konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Araştırmada ulusal ve uluslararası düzeydeki yazılı ve basılı kaynaklar ile internet ortamında yer alan kaynaklar taranmıştır. Araştırmada tarama sonucu elde edilen veriler kaynakları gösterilerek olduğu gibi aktarılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular önyargıdan uzak, bilimsel veriler ışığında tartışılıp ve yorumlanmıştır.

Araştırmada uluslararası hukukta kişilerin özel yaşam gizliliği ilkesinin ön planda olduğu bu bağlamda vücut dokunulmazlığı ve özel eşyalara el konulması için kanuni düzenlemeler yapılabileceği verileri bulunmuş.

Ulusal hukuk ve eğitim mevzuatında kanun düzeyinde yönetici ve öğretmenlere öğrencilerin üst arama ve eşyalarına el koymayla ilgili bir düzenlemenin olmadığı tespit edilmiştir.

Üst arama ve eşyalara el koyma kanunlar tarafından kolluk kuvvetlerine, hâkim kararına bağlı olarak verilen bir yetkidir. Bu yetkinin yönetmelik ve resmi yazılara dayalı olarak uygulayan yönetici ve öğretmenlerin öğrenci tarafında oluşan mağduriyet ve hukuki hak arama karşısında zor durumda kalacakları görülmektedir.

Yönetici ve öğretmenlerin başvurdukları üst aram ve eşyalara el koyma uygulamasının öğrencilerin güvenliği için gerekli olduğu bu nedenle de yasal dayanak olarak kanuni düzenleme ile bu uygulamanın sınırlılıklarının çizilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler:Üst arama, Önleme araması,Öğretmen, Okul müdürü

ABSTRACT

Legal Basis of Body Search in Schools

Ali Akyüz

The aim of this study is to investigate whether there is a legal basis for the body search and confiscation of personal property for manager and teachers in secondary and high school for school and student safety. The answer of how the body search take place in national is and international law literature has been searched.

In this study, a quantitative survey method was applied. In the research, firstly the literature survey about the subject was done. In the research, national and international written and printed resources and internet resources were searched. In the study, the results of the screening were reported as shown by the sources of the data obtained.

Findings obtained in the research were discussed and interpreted in the light of scientific data, away from the prejudice.

In the context of the study, it was found that the principle of privacy protection of persons in international law is the front-line, and that legal regulations can be made for immunity of the body and confiscation of private property.

National legislation and education legislation has established that there is no regulator of the body search and confiscation of the students by the managers and teachers at law level.

Body search and confiscation are laws given by law enforcement officers, depending on the judge's decision. Administrators and teachers who apply this authority on the basis of regulations and official writings will be in a difficult situation in search of victimization and legal rights created by the student.

It is recommended that the supervisor and the teachers apply the body search and confiscation seizure for the safety of the students and therefore draw the limitations of this application with the legal regulation as the legal basis.

Key words: Body search, Prevention search, Teacher, School principal

İÇİNDEKİLER

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU.....	iii
ETİK BEYANNAMESİ.....	iv
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	2
1.1.1. Problem Cümlesi	3
1.1.2. Alt Problemler	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.5. Sayıtlar	4
İKİNCİ BÖLÜM.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Kuramsal Çerçeve	5
2.2. İlgili Araştırmalar	8
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	10
YÖNTEM	10
3.1. Araştırma Deseni.....	10
2. Evren ve Örneklem /Çalışma Grubu.....	10
3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	10
3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci	10
3.4.1 Literatür Taraması İçin Veri Toplama Süreci	10
3. 5. Verilerin Analizi	11
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	12
BULGULAR VE YORUM.....	12
4.1. Uluslararası Normlarda Üst Arama	12
4.1.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi	12
4.1.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	12
4.1.3. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakkına Dair Sözleşme	12
4.2. Türk Hukuk Mevzuatında Üst Arama	13
4.2.1. 1982 Anayasası	13
4.2.2. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu	14
4.2.3. Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği	14

4.3. Türk Eğitim Mevzuatında Üst Arama	15
4.3.1. Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği.....	16
4.3.2. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği	16
4.3.3. Okullarda Yapılan Üst ve Eşya Aramaya İlişkin Ankara MEM Görüşü.....	17
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	19
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	19
5.1. Okullarda Arama ile İlgili Örnek Bir Karar.....	19
5.2. İstanbul'da Esenler'deki ilköğretim okulunda şok!	19
5.3. Sonuç	19
5.4. Öneriler	20
KAYNAKLAR	21
ÖZGEÇMİŞ	23

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Geçişten günümüze insanoğlu kendisinin ve çevresinin güvenli olması için sürekli güvenlik tedbirleri arama yolları aramış, bulmuş ve uygulamıştır. Geleceğimizin teminatı çocuklarımızın eğitim gördüğü mekânlar olan okullarımızda da güvenlik önlemlerinin üst düzeyde olması ve çocuklarımızın her türlü tehlikeden korunması gerekmektedir. Ancak tam bu sırada güvenlik sağlama ile özgürlük dengesinin nasıl sağlanacağı problemi karşımıza çıkmaktadır. Güvenlik sağlamak için birtakım özgürlükleri kısıtlamak mı gereklidir? Okulda düzenin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi için gerekli olan en önemli tedbirlerden biri de "arama" tedbiridir. Özel hayatın gizliliği, vücut dokunulmazlığına müdahale, özel eşyalara el konulma gibi işlemleri içine alan arama tedbiri önemine binaen üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konudur.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin(İHEB) 12. maddesinde, "kimsenin özel yaşamı, ailesi, konutu ya da haberleşmesine keyfi olarak karışılmayacağı, bu tür karışma ve saldırılara karşı kanun tarafından korunma hakkının bulunduğu" belirtilmiştir. Yine, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin(AİHS) 8. maddesinde de, "herkesin özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahip olduğu, bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesinin, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve kanunla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabileceği" belirtilmiştir.

1982 Anayasasının 13. maddesinde, "Temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı" hüküm altına alınmıştır. 1982 Anayasasının 20. maddesinde "Herkesin, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı, bu hak ve özgürlüklere ancak, " milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın

korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması" sebepleriyle müdahale edilebileceği belirtilmiştir.

Böyle yasal düzenlemelerle yapılabilecek bir uygulamanın okullarımızda nasıl yapılacağına hem ortaokullarda hem de liselerde yasal bir dayanağı olmadan uygulanması beraberinde birçok sorunlar doğurmaktadır.

Tıp Araştırmaları Dergisinde yayınlanan, Madde kullanımı ve suç ilişkisi: kesitsel bir araştırmada:

Madde kullanımı ve suçluluğun aileden kaynaklanan herhangi bir olumsuz durumla (ailede şiddete maruz kalma, geçimsizlik vs.) anlamlı bir ilişki içerisinde olmadığı tespit edilmiştir. Bunun aksine, arkadaş faktörünün suç davranışında önemli yeri olduğu, gençlerin suç işleyen arkadaş çevresi ile uyumlu davranış geliştirdiği ve suça karışıkları tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, arkadaş çevresinin suç ve uyuşturucu kullanımı konusunda; ailevi sorunlar, anne ve babanın eğitim durumu, gelir düzeyi gibi kontrol değişkenlerinin madde kullanımının artması ya da suçlulukla doğrudan etkileşim içerisinde olmadığı tespit edilmiştir. Bu da gençlerde madde kullanımının daha çok çevresel faktörlerden kaynaklandığını ve özellikle arkadaş çevresinin önemli bir neden olduğunu göstermektedir. Bu tespit, Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi tarafından düzenli olarak toplanan veriler ve yayınlanan raporlarla uyum içerisinde. Yapılan farklı değerlendirmeler madde kullanıcılarının önemli kısmının madde kullanmaya arkadaş etkisiyle başladığını ve ilk maddeyi arkadaşlarından temin ettiğini göstermektedir (23) (24). Söz konusu bu çalışmanın ulusal ölçekte yapılması, konuyla ilgili ulusal politikaların oluşturulması ve suçluluğun önlenmesi ve kontrol altına alınması açısından önem taşımaktadır. (TAD, 2009)

Bu araştırmada da görüldüğü gibi öğrencilerin güvenliği için toplu halde yaşanan en önemli yerlerden biri olan okul ortamlarında en üst düzeyde tedbirlerin alınmasının bir zorunluk olduğu görülmektedir.

1.1. Problem Durumu

Öğrenciliği süresince “kimse kıpırdamasın, eller yukarı, arama var!” vb. ifadelerini duymayan öğrenci sayısı çok azdır. Demokratik haklardaki gelişmelerle birlikte üst ve eşya arama hakkı güvenlik güçleri için bile acil durumlarla sınırlandırılmış ve mahkeme kararı aranması zorunlu hale getirilmiştir. Kişilerin özel yaşamlarında bu tür aramalar mahkeme kararı gerekirken okullarda yöneticilerin inisiyatiflerine dayanarak üst ve eşya aramalarının hukuki dayanakları tartışmalı bir konudur. İyi niyet çerçevesinde devam eden bu

uygulamanın hukuki bir zemine oturtulması okul yöneticilerini ortaya çıkabilecek olumsuzluklardan koruyabilir.

Bu çalışmada hukuki durumu çok düşünülmeden gerçekleştirilen okullardaki üst ve eşya aramanın hukuki dayanakları incelenecektir. Geçmişten günümüze insanoğlu kendisinin ve çevresinin güvenli olması için sürekli güvenlik tedbirleri arama yolları aramış, bulmuş ve uygulamıştır. Geleceğimizin teminatı çocuklarımızın eğitim gördüğü mekânlar olan okullarımızda da güvenlik önlemlerinin üst düzeyde olması ve çocuklarımızın her türlü tehlikeden korunması gerekmektedir.

Okullardaki bu problem, güvenlik sağlama ile özgürlük dengesinin nasıl sağlanacağı konusunu karşımıza çıkarmaktadır. Güvenlik sağlamak için birtakım özgürlükleri kısıtlamak mı gereklidir? Okulda düzenin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi için gerekli olan en önemli tedbirlerden biri de “arama” tedbiridir. Özel hayatın gizliliği, vücut dokunulmazlığına müdahale, özel eşyalara el konulma gibi işlemleri içine alan arama tedbiri önemine binaen üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konudur.

1.1.1. Problem Cümlesi

Okullarda gerçekleştirilen önleme (üst ve eşya) aramanın hukuki temelleri var mıdır?

1.1.2. Alt Problemler

1. Önleme arama uluslararası normda nasıl yer almaktadır?
2. Önleme arama Türk Hukuk mevzuatında nasıl yer almaktadır?
3. Türk Eğitim mevzuatında önleme aramaya ilişkin düzenlemeler var mıdır?
4. Okul Yönetici ve öğretmenlerinin kanunen önleme arama yetkisi var mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Ortaokul ve liselerde düzenin sağlanması ve çıkabilecek olumsuz olaylara karşı yapılan önleme aramasının yasal dayanağının olup olmadığı araştırılacaktır. Arama uygulamaları sırasında ve sonrasında ortaokul ve lise öğretmen ve yöneticilerinin karşılaşılabilecekleri hukuki sorunlara dikkat çekmek amaçlanmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsan hakları evrensel beyanamesi ve anayasa ile korunan kişi hak ve özgürlüklerinden kişinin özel hayatının gizliliği ve vücut dokunulmazlığı ve özel eşyaların alıkonulması gibi en önemli hakları ilgilendiren önleme aramasının ancak suçun önlenmesi ve yine yasal düzenlemelerle yapılabileceği görülmektedir.

Ortaokullarda ve liselerde öğrencilerimizin güvenli bir ortamda eğitim öğretime devam edebilmeleri için öğretmen ve idarecilerin başvurdukları üst arama uygulamasının suçun önlenmesi ve öğrencilerin olumsuz davranışların önlenmesindeki rolünün yanı sıra bu uygulamanın bir yasal dayanağının olması gerekliliğinin ulusal ve uluslararası hukuk normlarındaki yeri araştırılarak belirtilmeye çalışılacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma;

1. Araştırma önleme arama terimini içeren Denizli İlindeki yazılı ve basılı kaynakları ve internet ortamında ulaşılabilecek kaynakları içine alacaktır.
2. Araştırmada ortaokullarda ve liselerde uygulanan üst arama ele alınacaktır
4. Araştırma 2014-2017 yılları süresince yapılacaktır.
5. Araştırmanın niteliği araştırmacının sahip olduğu zaman, bilgi kaynakları, mesleki tecrübe ve maddi imkânları ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

Araştırmamıza yön verecek bazı sayıtlar şunlardır.

1. Okullarda yapılan üst aramalar güvenliği sağlamanın yanında öğrencilerde birtakım sorunlara yol açmaktadır.
2. Uluslararası hukuk normlarında arama önleme insan hakları boyutunda düzenlenmiştir.
3. Araştırmacı tarafından yapılacak tarama yöntemi çalışmanın amacını ortaya çıkarmasında yeterlidir.
4. Tarama yapılacak kaynaklar doğru ve güvenilirdir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Araştırmada Ortaokullarda ve liselerde yönetici ve öğretmenlerin başvurdukları önleme aramanın ulusal ve uluslararası hukuk normlarında yeri hukuk ve eğitim kaynakları araştırılarak hukuki dayanağının olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada nicel bir yöntem olan tarama yöntemi kullanılarak günümüzde ve geçmişte öğretmen ve okul yöneticilerinin yapmış olduğu önleme aramasının hukuki dayanağı ile ilgili veriler taranmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde arama kavramı, aramanın hukuki niteliği, aramaya hâkim olan ilkeler, aramanın tarihi gelişimi, arama çeşitleri ve özel eşyaları alıkoyma incelenmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde, okullarda uygulanan önleme araması anlatılmış, bu bağlamda önleme aramasının amacı ve sebebi, önleme aramasına ilişkin düzenlemeler, önleme aramasının Türk hukuk ve eğitim literatüründeki yeri, uluslararası hukuk ve eğitim literatüründeki yeri araştırılmıştır.

Yasalar tarafından genel olarak kolluk kuvvetlerine verilen arama yetkisi karşımıza iki şekilde çıkmaktadır. 1982 Anayasası 20 ve 21. Maddelerine dayanan bu iki arama çeşidi, adli arama ve önleme araması olarak tabir edilmektedir.

Adli arama: Bir suçun işlenip işlenmediği; işlenmişse, bunun kim tarafından işlenmiş olduğu ve cezasının ne olacağı sorununa çözüm getirmek amacıyla, iddia, savunma ve yargılama niteliğindeki bir dizi faaliyete ceza muhakemesi, bununla ilgilenen hukuk dalına da Ceza Muhakemesi Hukuku denir. Ceza muhakemesi hukukunun ve bunun ifadesini oluşturan ana kanun olan Ceza Muhakemesi Kanunu'nun temel amacı, insan hakları ihlallerine yol açmadan gerçeğe ulaşmaktır. (ÖZTÜRK, (www.ceza-bb.adalet.gov.tr.))

Başka bir ifadeyle adli arama; şüpheli, sanık ya da hükümlünün yakalanması ve/veya suçun delillerine ya da müsadereye tabi eşyaya ulaşım, bunların ele geçirilmesini amaçladığından, “yakalama” ve “elkoyma” tedbirlerine “vasıta” olan bir koruma

tedbirdir¹⁷⁹. Arama sonunda “yakalama” veya “elkoyma” mümkün olacağından, bu tedbirlere hizmet etmiş olur. (YURTCAN, Muhakeme, s. 337.)

Önleme arama: somut ve muhtemel tehlikenin yok edilmesi amacıyla, kişilerin üstünde, eşyasında ve araçlarında, silah, patlayıcı madde gibi suç unsurları ile bizzat suç unsuru oluşturmamakla birlikte duruma göre suç işlemekte kullanılacak (pet şişe, bozuk para, çakmak gibi) eşyanın bulunması için gerçekleştirilen araştırma faaliyeti olup, aynı zamanda toplum için tehlike oluşturabilecek kişilere ulaşmak amacı ile de başvuru bir tehlike tedbirdir. (ERYİMAZ, s. 161.)

Önleme aramasının anayasal dayanağı 1982 Anayasasının 20. ve 21. maddeleridir. Kanun koyucu önleme aramasını Polis Vazife ve Selahiyet Kanununun 9. maddesinde düzenleyerek yasal dayanağa kavuşturmuştur. 2559 sayılı PVSK’nun 9. maddesi ve 01.06.2005 tarihli Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinin 19. maddesinde önleme araması yapılabilecek halleri saymıştır. Kanun koyucu önleme araması yapılacak yerleri tek tek sayma yoluna gitmiş ise de, kanunda belirtilen her bir hal, yorum yolu ile genişletilerek, yeni durumlara uyarlanmaya müsaittir. Kanun koyucunun, özellikle halkın topluca bulunabileceği hemen hemen her yeri saymaya çalıştığı ve adeta bu gibi yerlerin, giriş ve çıkışlarında genel emniyet ve asayişin sağlanması amacıyla önleme araması yapılmasını öngördüğü gibi bir sonuç çıkmaktadır. Bunun yanında, suçu önleme maksadı ile konutta, yerleşim yerinde ve kamuya açık olmayan özel iş yerlerinde ve eklentilerinde önleme araması yapılması istenmemiştir. (ERYİLMAZ, s. 163.)

Okullarda üst aramaya başvurma nedeni olarak iki faktör karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenlerden biri okul güvenliğinin sağlanması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu neden okul yönetimleri ve öğretmenler tarafından en çok başvuru yöntem olmasının nedeni milli eğitim şûrasında ele alınmış olmasıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen Milli Eğitim Şûraları, Türkiye’de eğitim politikalarının oluşturulma yollarından birisidir. Bu bağlamda 2-6.12.2014 tarihlerinde toplanan 19. ve son Milli Eğitim Şûrası’nda okul güvenliğinin sağlanması konusunda alınan öneri kararlarından konuyla ilgili başlıcaları şunlardır: “Okul güvenliği konusunda uzmanlar yetiştirilerek istihdam edilmeli”, “Bütün okullarda güvenlik görevlisi ve sağlık personeli görevlendirilmeli”, “Okullar; optimal büyüklükte olacak şekilde planlanmalı”, “Okulun çözemediği güvenlik konularında emniyet güçlerinden destek alınmalı”, “Okula giriş-çıkış noktalarının sayısı sınırlandırılmalı”, “Her okul için okul

güvenliği eylem planı hazırlanmalı; risk grubuna giren okullara yönelik önlemler alınmalı”, “Okul paydaşlarının okul güvenliğine ilişkin rol ve sorumlulukları tanımlanmalı”, “İhtiyaç duyulduğunda okul paydaşları okul güvenliği konusunda eğitimden geçirilmeli”, “Akşam saatlerinde ders yapılan okulların çevresi aydınlatılmalı”, “Okullara jeneratör kurulmalı”, “Okul çevresinde öğrenci sağlığı ve güvenliği açısından risk oluşturabilecek maddelerin satılmasını önlemeye yönelik denetimler yapılmalı”, “Okulda düzenlenen kurslarda öğretmenlerin nöbet görevi tanımlanmalı”, “Öğrenci disiplin yönetmelikleri gözden geçirilmeli; başta uyuşturucu kullanımı olmak üzere öğrencilerde gözlenen istenmeyen davranışları önlemek amacıyla caydırıcılığı artırıcı düzenlemeler yapılmalı”, “Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, rehber öğretmenlerin okul güvenliği konusundaki sorumluluklarını da kapsayacak şekilde yeniden düzenlenmeli”, “Okul yöneticilerinin yetiştirilmesinde okul güvenliği ile ilgili konular dikkate alınmalı”, “İkili eğitimden tam gün eğitime geçilmeli”, “Okulda psikolojik güvenliği sağlamak amacıyla, ihtiyacı olduğu tespit edilen öğretmenlere öfke kontrolü, çatışma yönetimi, arabuluculuk gibi konularda psiko-eğitim desteği sağlanmalı”, “Rehberlik servisi, ağır psikolojik sorunlar yaşayan öğrencilerin ailesine yardımcı olmalı”, “Velilerin ve diğer ziyaretçilerin ders saatleri içerisinde okulun işleyişini bozacak şekilde okulda bulunmaları ve kontrolsüz biçimde sınıflara girmeleri engellenmeli”, “Okul personeli ve öğrencilere yönelik şiddeti önlemek amacıyla caydırıcı yaptırımları ağırlaştırıcı nitelikte yasal düzenlemeler yapılmalı”. Okulda güvenlik önlemleri alınması konusuna resmi belgelerde yer verilmesi, okul güvenliğinin araştırmalara konu edilmesini ve gerekli önlemlerin alınmasını gerektiren önemli bir konu olduğunu göstermektedir. (<http://www.meb.gov.tr/19-mill-egitim-srasi-sona-erdi/haber/7594/tr>)

Okul idareci ve öğretmenleri üst aramaya yönlendiren bir diğer neden ise okulda ve sınıfta disiplinin sağlanmasıdır. Kontrol altında olduğunun bilinmesi öğrencide akran zorbalığı, madde bağımlılığı, teknoloji bağımlılığı ve şiddete eğilimden uzak durması amaçlanmaktadır. Disiplin kural koymayı da içeren bir süreç ve yaklaşımdır. Disiplin kavramı istenemeyen davranışların önlenmesini de içermekte ve genel bir yaklaşım sunmaktadır. (Kıran, 2012:239) İstenmeyen davranışların önüne geçmek için kullanılan disiplin yöntemleri arasında dışarıdan getirilebilecek maddelerin engellenmesi ve alıkoyulması işlemlerinin yapılageldiği ve bu işlemlerin çözümle birlikte çeşitli sorunları da beraberinde getirdiği görülmektedir. Disiplin başkaları tarafından işbirliğine kapalı, saldırgan ya da diğer engelleyici tepkilere maruz bırakılmış insanların haklarını korumaya

yöneliktir. (Kıran, 2012: 240) Hem şiddete maruz kalmış hem de şiddet uygulayan öğrencilerin haklarını korumak için daha büyük istenmeyen olayların önüne geçmek okul ortamına yaralayıcı araçların girişini engellemek için başvurulan arama ve bu araçlara el koyma yönetici ve öğretmenler tarafından tercih edilen yöntemlerden biridir

Araştırmanın son bölümünde, ortaokul ve liselerde uygulanan önleme aramanın hukuka aykırı olup olmadığı aranacaktır. Üst arama sırasında ve sonrasında çıkabilecek hukuki sorunlar karşısında öğretmen ve okul yöneticilerinin kendilerini savunabilecekleri yeterli dayanağın varlığı araştırılacak. Okullarda üst aramasının güvenlik ve disiplin tedbiri olarak uygulanabilmesi için yerel mevzuatta hukuki dayanakların olması gerektiği açıklanmaya çalışılmıştır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Yapılan yazılı kaynak ve internet taramaları neticesinde, üst arama ile ilgili araştırmalar ve akademik çalışmalar genellikle hukuki alanda adli arama ve önleme arama başlıklarında toplanmaktadır. Okullarda yapılan üst arama ve eşyalara el koyma tedbiri ile ilgili olarak yalnızca okul güvenliğini sağlamak için uygulanan yöntemlerden birisi olarak bahsedilmektedir. Bu çalışmaları özetle değerlendirecek olursak:

Adli arama ve önleme araması; Mesut Bilen (2006) tez çalışmasında Uluslararası ve Türk hukuk sistemindeki yerini ve yapılan yasal düzenlemelerin üst arama ve eşyalara el koyma için nasıl bir yetki verdiğinin araştırıldığı bir çalışma olduğu, Yunus Baki'ye ait Adli arama (2007) tez çalışmasında, adli arama süreci yasal dayanakları ile açıklanmaya çalışılmıştır. Cuma Özelce'nin Koruma Tedbiri Olarak Arama (2010), adli tez çalışmasında; arama koruma tedbirini ayrıntılı bir şekilde açıklama, bu tedbirin uygulamadaaksayan yönlerini tespit etme, teori ile uygulamayı karşılaştırma ve hukuka aykırı aramanın sonuçları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Hüseyin Yalçın'ın Önleme Araması (2010) adli çalışmada Ceza Muhakemesi Kanunu ile birlikte yenilenmiştir. Bu çalışmada, Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğindeki değişiklikler ele alınmış, eski yeni karşılaştırılmasının yapılması, aralarındaki farklılıklara değinilmesi, söz konusu düzenlemelerin eleştirilen yönlerinin örnekler verilerek çözüm önerileri ile açıklığa kavuşturulması, kolluğun önemli yetki ve görevlerinden olan önleme aramasının hukuki yönlerini tam anlamıyla bilerek, kişilerin haklarını korumak, suç işlenmesini önlemek, suç

işlendikten sonra takip edilecek işlemlerin ve uygulamaların mevzuata uygun olup olmadığını araştırmak ve bunu anlatmak amaçlanmıştır.

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi'nde yayınlanan 'Okul Yönetiminde Okul Güvenliğini Sağlamak İçin Yapılan Uygulamalar Konusunda Öğretmen ve Okul Müdürlerinin Görüşleri' adlı araştırmada:

Türkiye'de okul güvenliği uygulamaları konusunda ulaşılan sonuçlar. Okullarda gece bahçe ve bina aydınlatması, kamera sistemi, gün boyunca ve teneffüslerde nöbetçi öğretmen uygulaması, belli zamanlarda sıra içi ve varsa öğrenci dolaplarında arama, okul içinde ısı ya da harekete duyarlı aydınlatma sistemi, alarm sistemi, demir-çelik kapı-kontrollü pencereler, ziyaretçi kartı uygulaması, internet üzerinden okul dışından da okulu gözleyebilmeyi sağlayan kamera sistemi, belli zamanlarda öğrenci üst araması (bıçak vb.), okulun dış kapısında ve içinde gündüz görev yapan güvenlik personeli, okulun yalnızca dış kapısında görev yapan bekçisi, belli zamanlarda okul içinde (derslikler, kantin, alt katlar, çatı vb.) kavgada kullanılabilir araç-gereç (sopa, demir çubuk, bıçak vb.) araması, okula girişte öğrenci kimlik kartı denetimi, okulun girişinde danışma görevlisi, okulda gece nöbet tutan güvenlik görevlisi ya da bekçi, okul polisi, giriş-çıkış turnikeleri, yüz ya da parmak okuma sistemi, kart okuma sistemi, metal dedektör gibi güvenlik uygulamaları yapılmaktadır.(Karatürk K, Özdoğan Özbal E., Sağlam A. 2017, s.1228)

Üst arama tedbirinin, okul ve öğrenci güvenliği için başvurulan yollardan biri olarak uygulandığı sonucuna varılmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde Araştırma Modeli, Evren ve Örneklem, Veri Toplama Tekniği, Verilerin Analizi bölümleri yer almıştır.

3.1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada nicel bir araştırma yöntemi olan tarama yöntemi uygulanmıştır.

Bilinmek istenen her ne ise vardır ve oradır. Önemli olan onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir. Önemli olan var olanı değiştirmeden gözleyebilmektir. Çeşitli alanlardaki, tarihsel, betimsel, kitaplık vb. adlarla anılan araştırmalar tarama araştırmalarına birer örnek olarak verilebilir (Karasar, 2004).

2. 2. Evren ve Örneklem /Çalışma Grubu

Araştırmada tarama modeli uygulandığı ve Türkiye’deki tüm ortaokul ve liselerde yaşanan okul güvenliği ve disiplin için başvurulmuş üst arama ve eşyalara el koyma uygulamasının hukuki dayanağı araştırılacağı için evren ve örneklem belirlenmemiştir.

3. 3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmada önce konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Araştırmada ulusal ve uluslararası düzeydeki yazılı ve basılı kaynaklar tarama yapılmıştır. İnternet ortamında yer alan kaynaklar taranmıştır.

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

3.4.1 Literatür Taraması İçin Veri Toplama Süreci

Araştırmada ortaokul ve liselerin tabi oldukları mevzuat taranmış, okul güvenliği ve disiplin için yapılan üst aramaya ilişkin maddeler irdelenmiştir. Daha önce üst aramaya ait yapılan araştırma, makale, tez, bildiri kitap ve yazılı eserler taranmış, konumuzla alakalı olanlar fiş usulü arşivlenmiştir. Arama ve el koyma uygulamaları sırasında ve sonrasında

oluşan sorunlara yönelik medya araştırması yapılarak konumuza ilişkin haberler derlenmiştir. Üst arama ve üst arama sonucu oluşan adli durumlara yönelik mahkeme kararları taranmış ve sonuçları irdelenmiştir. Verilen toplanması aşamasında yapılan araştırmalardan yola çıkılarak, mevcut durumun geçmişi yaşanan sorunlar güvenilen kaynaklar taranarak toplanmıştır. Güvenilen kaynakların belirlenmesi için öncelikle resmi kaynaklardan başlanarak tarama yapılmıştır.

3. 5. Verilerin Analizi

Araştırmada tarama sonucu elde edilen veriler kaynakları gösterilerek olduğu gibi aktarılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular önyargıdan uzak, bilimsel veriler ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır. Güvenilen kaynaklardan toplanan veriler, üst aramanın muhatapları yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin alındığı araştırmalardan başlanarak uzman desteği ile yorumlanmıştır. Bulgulardaki verilerde bütün varsayımlar ortaya güvenilen kaynaklar baz alınarak ortaya konmuş, sonuçlar doğrulanmış ve farklı yorumlara gitmeyecek şekilde yorumlanmıştır. Araştırma sonunda öneriler, araştırma konusu problemin çözümüne yönelik, çözüm odaklı tavsiyeler niteliğinde yer almıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

4.1. Uluslararası Normlarda Üst Arama

4.1.1. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin (İHEB) 12. maddesinde, "kimsenin özel yaşamı, ailesi, konutu ya da haberleşmesine keyfi olarak karışılmayacağı, bu tür karışma ve saldırılara karşı kanun tarafından korunma hakkının bulunduğu" belirtilmiştir.

4.1.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 8. maddesinde de, "herkesin özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahip olduğu, bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesinin, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebepleriyle ve demokratik bir toplumda, zorunlu olan ölçüde ve kanunla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabileceği" belirtilmiştir.

Okulların bir kamu kuruluşu olması nedeniyle, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne dayanarak, okulda oluşabilecek herhangi bir güvenlik sorunun önlenmesi ve çocukların okul ortamında güvenlik ve emniyetinin korunması noktasında öncelikli sorumlu kişilerin okul yönetimi ve öğretmenler olduğu dikkate alındığında, öğrencilere yönelik üst aramasının, okulda dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması noktasında zorunlu kalındığı da yapılmasının gerekli olabileceği sonucuna ulaşılabilir. Ancak buna yönelik kanuni düzenlemelerin olması gerektiği de ortaya çıkmaktadır.

4.1.3. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakkına Dair Sözleşme

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakkına Dair Sözleşme'nin 1. maddesinde, "Bu Sözleşme uyarınca çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu

hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.” ve yine aynı Sözleşme’nin 16. maddesinde, “1. Hiçbir çocuğun özel yaşantısına aile, konut ve iletişimine keyfi ya da haksız bir biçimde müdahale yapılamayacağı gibi, onur ve itibarına da haksız olarak saldırılamaz. 2. Çocuğun bu tür müdahale ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.” denilmiştir. Diğer taraftan aynı Sözleşme’nin 13. maddesinde, “1. Çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir; bu hak ülke sınırları ile bağlı olmaksızın; yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğünü içerir. 2. Bu hakkın kullanılması yalnızca:

- a) Başkasının haklarına ve itibarına saygı,
- b) Milli güvenliğin, kamu düzeninin, kamu sağlığı ve ahlakın korunması nedenleriyle ve kanun tarafından öngörülme ve gerekli olmak kaydıyla yapılan sınırlamalara konu olabilir.” hükmü yer almaktadır.

Tüm bu bilgiler göz önüne alındığında, çocukların kişiliğine, onuruna ve özel yaşamına yönelik haklarının kanunlar ve uluslar arası sözleşmelerle güvence altına alındığı görülmektedir. Diğer taraftan çocukların duygu ve düşüncelerini ifade etme özgürlüğünün ve ifade etme şeklinin de güvence altına alındığı ancak bu hakkı kullanırken başkalarını hak ve özgürlüğünü ihlal etmemesi ve tehlikeye atmaması gerekliliği ve böyle bir durumda kanunlar çerçevesinde sınırlamalar konulacağı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu durum dikkate alındığında çocukların okul ortamında kendisinin veya bir başkasının güvenliğini tehlikeye atabilecekleri bir duruma sebebiyet vermelerini önlemek amacıyla zorunlu hallerde, çocuğun kişiliğini ve onurunu rencide etmeyecek şekilde üst taramasının yapılması gerektiği ancak oluşabilecek yasal sorunları ortadan kaldırmak için bunun kanuni dayanaklarının oluşturulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

4.2. Türk Hukuk Mevzuatında Üst Arama

4.2.1. 1982 Anayasası

1982 Anayasasının 13. maddesinde, "Temel hak ve hürriyetlerin özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği, bu sınırlamaların, Anayasanın sözüne ve ruhuna,

demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı" hüküm altına alınmıştır.

1982 Anayasasının 20. maddesinde "Herkesin, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olduğu, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı, bu hak ve özgürlüklere ancak, "milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması" sebepleriyle müdahale edilebileceği belirtilmiştir.

Anayasanın "Temel Haklar ve Ödevleri" kısmında yer verilen "özel hayatın gizliliği" ve "konut dokunulmazlığı hakkı" dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez kişiliğe bağlı temel haklardandır.

4.2.2. 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu

4.2.2.1. Şüpheli veya sanıkla ilgili arama. Madde 116 – (1) Yakalanabileceği veya suç delillerinin elde edilebileceği hususunda somut delillere dayalı kuvvetli şüphe varsa; şüphelinin veya sanığın üstü, eşyası, konutu, işyeri veya ona ait diğer yerler aranabilir.(1)

4.2.2.2. Diğer kişilerle ilgili arama. Madde 117

(1) Şüphelinin veya sanığın yakalanabilmesi veya suç delillerinin elde edilebilmesi amacıyla, diğer bir kişinin de üstü, eşyası, konutu, işyeri veya ona ait diğer yerler aranabilir.

(2) Bu hâllerde aramanın yapılması, aranılan kişinin veya suçun delillerinin belirtilen yerlerde bulunduğu kabul edilebilmesine olanak sağlayan olayların varlığına bağlıdır.

(3) Bu sınırlama, şüphelinin veya sanığın bulunduğu yerler ile izlendiği sırada girdiği yerler hakkında geçerli değildir.

4.2.3. Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği

4.2.3.1. Önleme araması ve kapsamı. Madde 19 - Önleme araması;

a) Millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlakın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunması,

b) Suç işlenmesinin önlenmesi,

c) Taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespiti, amacıyla, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde mülkî âmirin yazılı emriyle ikinci fıkrada belirtilen yerlerde, kişilerin üstlerinde, aracında, özel kâğıtlarında ve eşyasında yapılan arama işlemidir.

d) Öğretim ve eğitim özgürlüğünün sağlanması için her derecede öğretim ve eğitim kurumlarının ve üniversite binaları ve ekleri içerisinde, kurumun imkânlarıyla önlenmesi mümkün görülmeyen olayların çıkması olasılığı karşısında rektör, acele hâllerde de dekan veya bağlı kuruluş yetkililerinin kolluktan yardım istemeleri hâlinde, girilecek üniversite, bağımsız fakülte veya bağlı kurumların içerisinde, bunların yakın çevreleri ile giriş ve çıkış yerlerinde,

e) Umumî veya umuma açık yerlerde veya öğrenci yurtlarında veya eklentilerinde,

Resmi Gazete, Tarihi: 01.06.2005, Sayısı: 25832

4.2.3.2.Gecikmesinde sakınca bulunan hâl:

a) Adlî aramalar bakımından; derhâl işlem yapılmadığı takdirde suçun iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması veya şüphelinin kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi ihtimâlinin ortaya çıkması ve gerektiğinde hâkimden karar almak için vakit bulunmaması hâlini,

b) Önleme aramaları bakımından; derhâl işlem yapılmadığı takdirde, millî güvenlik ve kamu düzeninin, genel sağlık ve genel ahlâkın veya başkalarının hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi veya zarar görmesi, suç işlenmesinin önlenememesi, taşınması veya bulundurulması yasak olan her türlü silâh, patlayıcı madde veya eşyanın tespit edilememesi ihtimâlinin ortaya çıkması ve gerektiğinde hâkimden karar almak için vakit bulunmaması hâlini,

4.3.Türk Eğitim Mevzuatında Üst Arama

Türk eğitim mevzuatında 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda konu ile ilgili bir hüküm yoktur.

4.3.1. Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği

4.3.1.1. Okul müdürünün görev, yetki ve sorumluluğu.MADDE 39 – (1) Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir. Müdür; okulun öğrenci, her türlü eğitim ve öğretim, yönetim, personel, tahakkuk, taşınır mal, yazışma, eğitici ve sosyal etkinlikler, yatılılık, bursluluk, taşınmalı eğitim, güvenlik, beslenme, bakım, koruma, temizlik, düzen, nöbet, halkla ilişkiler ve benzeri görevler ile Bakanlık ve il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince verilen görevler ile görev tanımında belirtilen diğer görevlerin yerine getirilmesini sağlar.

4.3.1.2. Öğrenci sağlığı ve okul güvenliği. MADDE 78

(1) Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumlarında öğrenci sağlığı, beslenme ve güvenlik hizmetleri, aşağıdaki esaslara göre yürütülür:

Öğrencilere okul ve çevresinde sağlıklı, güvenli bir eğitim ve öğretim ortamı sağlanması esastır.

(2) Güvenli okul ortamının sağlanması için her türlü eğitim ve rehberlik faaliyetlerine önem verilir. Çalışanların ve öğrencilerin fiziki ve psikolojik şiddetten korunması için iletişim araçları ile kamera ve alarm sistemlerinden yararlanılarak gerekli tedbirler alınır.

4.3.2. Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği

4.3.2.1. Zararlı alışkanlıklardan korunmaMADDE 17- (1) Ortaöğretim kurumlarında güvenli ortamın sağlanmasına yönelik koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması, zararlı alışkanlıkların önlenmesi ve öğrencilerin şiddetten korunması amacıyla rehberlik (Mülga ibare:RG-1/7/2015-29403) (...)hizmetleri kapsamında okul merkezli, temel önleme çalışmaları yürütülür. Bu konuda, okul yönetimi öğretmen, veli, çevre ile işbirliği yaparak gerekli önlemleri alır.

4.3.2.2.Müdür, görev, yetki ve sorumlulukları.MADDE 78- (1) Müdür, Türk millî eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge ve diğer ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere tüm kaynakların etkili ve verimli kullanımından, ekip ruhu anlayışıyla yönetiminden ve temsilinden birinci derecede sorumlu eğitim ve öğretim lideridir. Müdür, okulu bünyesindeki kurul, komisyon ve ekiplerle işbirliği içinde yönetir.

f) Okulun düzen ve disipliniyle ilgili her türlü tedbiri alır.

y) Okul binası ve eklentilerinin sabotaj, yangın, hırsızlık ve diğer tehlikelere karşı korunması için gerekli koruyucu güvenlik tedbirlerinin alınmasını sağlar.

4.3.2.3. Öğrencilerin korunması. MADDE 158- (1) Yönetici ve öğretmenlerce;

ç) (Değişik:RG-1/7/2015-29403) Öğrencilerin; çevre, okul çalışanları ve diğer öğrenciler tarafından fiziksel ve ruhsal yönden zarar görmemeleri için dedikoduya, zorbalığa, tehdide, sataşmaya ve onur kırıcı her türlü lakap takılmasına karşı korunması.

konularında veli veya aileyle diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla da işbirliği yapılarak gerekli tedbirler alınır.

(2) Bu tedbirler kapsamında, okul yönetimince; okul öğrenci ödül ve disiplin kurulu kararına bağlı olarak alınan ihbar, şikâyet, duyumla gerekli görülen hallerde, önceden tedbir almak, olumsuz öğrenci davranışlarının fiil ve suça dönüşmesini engellemek, eğitim ortamlarının güvenliğini sağlamak ve öğrencileri her türlü olumsuz ve zararlı davranışlardan korumak amacıyla okul, pansiyon ve eklentileri, sıra, masa, dolap ve gerekli görülen diğer yerler aranır, tedbir amaçlı bu arama ve inceleme işleri öğrencinin kişilik ve onurunu rencide etmeden okul öğrenci ödül ve disiplin kurulu üyeleriyle görevlendirilen öğretmenlerce yapılır.

4.3.2.4. Okul güvenliği.MADDE 218- (Değişik:RG-16/9/2017-30182) (1) Güvenli okul ortamının sağlanması, öğretmen ve öğrencilerin fizikî ve psikolojik şiddetten korunması için iletişim araçlarıyla kamera ve alarm sistemlerinden de yararlanılarak gerekli tedbirler alınır. Güvenliğin sağlanmasına yönelik personel görevlendirilir.

4.3.3. Okullarda Yapılan Üst ve Eşya Aramaya İlişkin Ankara MEM Görüşü

Ankara MEM 21.03.2013 tarihli bir öğretmen dilekçesine istinaden güvenli bir öğretim ortamının ve düzenin sağlanması İçin okul yöneticilerinin veya görevlendireceği öğretmenlerin okullarda üst ve çanta araması yapıp yapamayacakları hakkında yapılacak işlemlere esas olmak üzere bilgi isteğine verdiği yanıtta özetle;

Okuldaki arama ve el koymanın ceza hukuku ve ceza usul hukukunun temel ilkeleri dikkate alınarak değerlendirilemeyeceği, bu arama ve el koyma okuldaki eğitim ve öğrenci sağlığı ile okul güvenliği açısından yapılan arama ve el koyma ile karıştırılmamalıdır.

Okullarda okul müdürünün görevlendirmesiyle yöneticilerin ve öğretmenlerin, öğrencilerin -cinsiyetleri dikkate alınmak suretiyle-gerektiğinde üst ve çantalarını okulda güvenli bir ğretim ortamı sağlamak amacıyla arayabileceği, okula getirilmesi yasaklanmış malzeme bulunduğunda geçici olarak el koyabileceği, bu arama ve el koymanın 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda belirtilen arama ve el koyma sayılamayacağı değerlendirilmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Okullarda Arama ile İlgili Örnek Bir Karar

24/5/2003 tarihli ve 25117 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 01.06.2005 tarihli Resmi Gazetenin: 25832 Sayısında yayınlanan Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliği ile yürürlükten kaldırılan Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinin' 13.maddesinin (g) bendinde, okullarda disiplin sağlanmasına yönelik önlemlerde, (h) bendinde ise, resmi dairelerde görevlilerin göreve başlarken tabi olmayı kabul ettikleri kurallara uygun olarak kollukça yapılan denetimlerde, hâkim kararı aranmayacağı belirtilmiştir.

Danıştay Onuncu Daire (Esas No : 2003/3396), Yönetmeliğin 13.maddesinin yukarıda sözü edilen (g) ve (h) bentlerinde yer alan kurallarla, 2559 sayılı Kanunun öngörmediği bir denetim yetkisinin Yönetmelikle kolluğa verildiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle, 2559 sayılı Kanunun kolluğa tanıdığı denetim yetkisini aşan ve kolluğa Kanunda düzenlenmemiş bir alanda denetim yetkisi tanıyan kurallar hukuka aykırı bulunmuştur.

5.2. İstanbul'da Esenler'deki ilköğretim okulunda şok!

Öğretmenler sabah saatlerinde okulda arama yaptı. Öğrencileri zararlı maddelerden uzak tutmak amacıyla yapılan aramada 14 yaşındaki B.M.'nin çantasında okula sokulması yasak olan cep telefonu bulundu.

Genç kızın telefonuna el koyan öğretmeni, ailesine haber vereceğini söyledi. Dersin bitmesinin ardından bahçeye çıkan öğrenciler büyük şok yaşadı. B. M., bahçedeki öğrencilerin gözü önünde dördüncü kattaki pencereden kendisini bırakarak beton zemine düştü, ağır yaralandı.

5.3. Sonuç

Uluslararası ve Ulusal yasal düzenlemeler ve Milli Eğitim Mevzuatı incelendiğinde Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğindeki «Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin

öğrencileri her türlü olumsuz ve zararlı davranışlardan korumak amacıyla okul, pansiyon ve eklentileri, sıra, masa, dolap ve gerekli görülen diğer yerler aranır.» ifadesi dışında bir düzenleme bulunmamaktadır.

2003 yılında yürürlüğe girip 2005 yılında yürürlükten kaldırılan Adli ve Önleme Aramaları Yönetmeliğinin «okullarda disiplin sağlanmasına yönelik önlemlerde hâkimkararı aranmayacağı» hükmü Danıştay'ın ilgili dairesi tarafından kolluğa Kanunda düzenlenmemiş bir alanda denetim yetkisi tanıyan bir düzenleme olarak değerlendirilmiştir.

Kolluk kuvvetlerine yönetmelikle verilen bu konudaki yetkinin kanuni dayanağı olmadığı gerekçesiyle iptal edildiği dikkate alındığında Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğindeki öğrencilerin üst ve eşyalarının aranacağına ilişkin düzenlemenin kanuni dayanaktan yoksun olduğu söylenebilir.

5.4. Öneriler

Okullarda idareci ve öğretmenler tarafından yapılan üst-eşya aramanın ve el koymanın yasal dayanaktan yoksun olduğu, bu konuyu yönetmelikle düzenlemenin yeterli olmayacağı gerçeğinden hareketle ilgili mevzuatta kanuni düzenleme yapılması gerektiği önerilebilir.

Konunun hassasiyeti dikkate alınarak okullardaki uygulamalarda öğrencilerin kişilik ve onurları rencide edilmeden, özel hayatları deşifre olmaması için özen gösterilmelidir.

KAYNAKLAR

- Adlî ve Önleme Aramaları Yönetmeliği, (2005) Resmi Gazete, 25832, 01 Haziran 2005
- Akgül, A. , Gürer, C. (2009) Madde kullanımı ve suç ilişkisi: kesitsel bir araştırma. Tıp Araştırmaları Dergisi: (2009 : 7 (2) :87 -94)
- Akgün.Ö.E., Büyüköztürk, Ş., Demirel, F., Karadeniz, Ş., Kılıç Çakmak, E. (2012) Bilimsel Araştırma Yöntemleri 6. Baskı, Ankara, Pegem Akademi
- Avrupa İnsan Halkları Sözleşmesi (1950)
<http://www.danistay.gov.tr/upload/avrupainsanhaklarisozlesmesi.pdf> adresinden 10 Ocak 2018 tarihinde alınmıştır.
- Baki, Y. (2010) Adli Arama (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Bilen M. (2006) Adli Arama ve Önleme Araması (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Ceza Muhakemesi Kanunu, (2004), Resmi Gazete, 4 Aralık 2004
- Çelik, K. (2016). "Okul Kuralları ve Disiplin." Etkili Sınıf Yönetim içind. (Editör: H. Kıran, K. Çelik) Ankara: Anı Yayıncılık.
- Danıştay Onuncu Dairesinin Kararı
<http://www.turkhukuksitesi.com/showthread.php?t=3406> adresinden 23 Ekim 2017 tarihinde alınmıştır.
- Eryılmaz M. Bedri, (2003) Türk ve İngiliz Hukukunda Durdurma ve Arama, Ankara, Seçkin Yayıncılık
- İlköğretim Okulunda Şok haberi <http://www.haberturk.com/gundem/haber/804777-istanbulda-ilkogretim-okulunda-sok> adresinden 23 Kasım 2017 tarihinde alınmıştır.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu. (1961). T.C. Resmi Gazete, 10705, 12 Ocak 1973
- İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi (1949) , Resmi Gazete (27 Mayıs 1949 tarih ve 7217 Sayılı)
- Karakütük, K., Özdoğan Özbal, E., Sağlam, A. (2017). Okul Yönetiminde Okul Güvenliğini Sağlamak İçin Yapılan Uygulamalar Konusunda Öğretmen ve Okul Müdürlerinin Görüşleri. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13 (3), 1214-1232. DOI: 10.17860/mersinefd.343161
- Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi, Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. (2014). T.C. Resmi Gazete, 29072, 26 Temmuz 2014.
- Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği. (2013).T.C. Resmi Gazete, 28758, 7 Eylül 2013

Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). T.C. Resmi Gazete, 14574, 24 Haziran 1973

On Dokuzuncu Milli Eğitim Şurası Kararları (07.12.2014 17:30)

(<http://www.meb.gov.tr/19-mill-egitim-srasi-sona-erdi/haber/7594/tr>), adresinden elde edildi.

Öztürk, B. (12.10.2009) "Yeni Ceza Muhakemesi Hukukunun Yeni Ceza Muhakemesi Kanunu", (<http://www.ceza-bb.adalet.gov.tr/makale/13.doc>), (www.ceza-bb.adalet.gov.tr.) Adalet Bakanlığı,

Polis Vazife Ve Salâhiyet Kanunu, (1934). Resmi Gazete, 14 Temmuz 1934

T.C.Anayasası (1982) <http://www.anayasa.gen.tr/1982ay.htm> adresinden 13 Aralık 2017 tarihinde alınmıştır.

Tanrıoğen, A. (Editör). (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Anı Yayıncılık, Ankara.

Yalçın, H. (2010) Önleme Araması (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi) Selçuk Üniversitesi, Konya

Yurtcan,E. (2005) Ceza Yargılaması Hukuku: Ceza Muhakemesi Kanununa Göre Yazılmış(Muhakeme), 11. bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı	Ali
Soyadı	Akyüz
Doğum yeri ve tarihi	Çardak (Denizli)- 1975
Uyruğu	T.C.
İletişim adresi ve e-mail adresi	Değirmenönü Mah. 1548 Sk. No: 6 K:2 D:8 Merkezefendi DENİZLİ akyuz_ali@hotmail.com
Eğitim	
İlköğretim	Başçeşme Köyü İlkokulu (Bozkurt-Denizli)
Ortaöğretim	Denizli İmam Hatip Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Burdur Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü
Mesleki Deneyim	
1998-2006	Öğretmenlik
2006-2012	Müdür Yardımcılığı
2012-.....	Okul Müdürlüğü